

Bruxelles, 5.6.2019
COM(2019) 257 final

**RAPORT AL COMISIEI CĂTRE PARLAMENTUL EUROPEAN, CONSILIU,
COMITETUL ECONOMIC ȘI SOCIAL EUROPEAN ȘI COMITETUL
REGIUNILOR**

Raport anual pe 2018 privind aplicarea Cartei drepturilor fundamentale a UE

{SWD(2019) 198 final}

1. Introducere

În fiecare an, Comisia Europeană prezintă rapoarte cu privire la modul în care Carta drepturilor fundamentale a UE (denumită în continuare „carta”)¹ a fost pusă în aplicare în UE și în statele sale membre. Acest raport se referă la anul **2018**. De asemenea, acesta **marchează 10 ani de la intrarea în vigoare a cartei**.

Conform prezentului raport, carta își onorează promisiunea, și anume de a fi cel mai modern, sofisticat și cuprinzător instrument obligatoriu din punct de vedere juridic privind drepturile fundamentale. Carta are o eficiență maximă, având un impact real asupra vieții oamenilor, atunci când este pusă în aplicare de întregul lanț de asigurare a respectării legii.

Cu toate acestea, pot fi aduse îmbunătățiri, în special la nivel național. Rezultatele unui recent sondaj Eurobarometru privind cunoștințele despre cartă² arată că doar 42% dintre respondenți au auzit de cartă, iar doar 12% știu ce este, în timp ce 60% doresc să afle mai multe informații referitoare la drepturile prevăzute de cartă și la cine să apeleze dacă drepturile le sunt încălcate.

Este important să ne asigurăm că toți cetățenii pot beneficia de prevederile cartei. Autoritățile naționale, inclusiv instanțele, au obligația de a pune în aplicare carta în momentul punerii în aplicare a dreptului UE. Societatea civilă și apărătorii drepturilor omului joacă un rol esențial în ceea ce privește sensibilizarea cu privire la drepturile prevăzute de cartă și la asigurarea faptului că toți cetățenii pot beneficia în mod efectiv de aceste drepturi. O protecție eficientă a drepturilor fundamentale nu poate exista fără organizații ale societății civile și fără apărători ai drepturilor omului dinamici. În 2018, Comisia a luat măsuri juridice pentru a se asigura că organizațiile societății civile pot funcționa în condiții de siguranță și independență³. De asemenea, a propus acte legislative menite să consolideze sprijinul financiar pentru activitatea lor⁴.

În perspectiva alegerilor europene din mai 2019, Comisia a luat măsuri⁵ pentru a se asigura că cetățenii își pot exercita în mod liber și în cunoștință de cauză drepturile electorale.

¹ Comunicarea Comisiei „Strategie pentru punerea în aplicare efectivă a Cartei drepturilor fundamentale de către Uniunea Europeană”, COM(2010)573.

² Eurobarometrul special 487b.

³ http://europa.eu/rapid/press-release_IP-18-4522_en.htm.

⁴ COM(2018)384, se poate consulta la adresa: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=COM:2018:384:FIN>; COM(2018) 383, se poate consulta la adresa: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=COM%3A2018%3A383%3AREV1>.

⁵ A se vedea secțiunea 2.1.3.

O democrație sănătoasă și respectarea statului de drept sunt condiții esențiale pentru promovarea și protejarea drepturilor fundamentale și viceversa.

2. Aplicarea cartei în UE și de către UE

2.1 Promovarea și protejarea drepturilor fundamentale

2.1.1 *Sprijinirea organizațiilor societății civile și a apărătorilor drepturilor omului*

Organizațiile societății civile active în domeniul drepturilor fundamentale, instituțiile naționale pentru drepturile omului și organisme de promovare a egalității joacă un rol esențial în sensibilizarea publicului cu privire la drepturile prevăzute de cartă și în asigurarea punerii efective în aplicare a acestora în practică. Sprijinirea și protejarea lor este cu atât mai importantă cu cât drepturile fundamentale sunt amenințate⁶. Situația organizațiilor societății civile s-a aflat în centrul **Colocviului Comisiei privind drepturile fundamentale din 2018**⁷. Participanții au subliniat faptul că organizațiile societății civile și apărătorii drepturilor omului ar trebui să poată lucra în condiții de siguranță, în mod independent și transparent. De asemenea, aceștia ar trebui să aibă acces la suficiente mijloace financiare care să îi ajute să transpună drepturile fundamentale în practică.

La 30 mai 2018, Comisia a prezentat o propunere privind **Fondul pentru justiție, drepturi și valori, oferind sprijin suplimentar apărătorilor drepturilor omului și organizațiilor societății civile active în domeniul protecției și promovării drepturilor prevăzute de cartă**. Fondul va sprijini, de exemplu, organizațiile societății civile în demersurile lor de îmbunătățire a accesului la justiție pentru toți, în special prin activități de sensibilizare referitoare la drepturi, schimb de bune practici în materie de litigii și formare privind cartă⁸. De asemenea, va sprijini organizațiile în asigurarea eficacității drepturilor fundamentale prin finanțarea de activități privind participarea la viața democratică a UE, egalitatea și nediscriminarea, precum și prevenirea și combaterea rasismului și a violenței⁹.

⁶ A se vedea publicația Agenției pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene din mai 2018 privind provocările cu care se confruntă organizațiile societății civile, se poate consulta la adresa: <https://fra.europa.eu/en/publication/2018/challenges-facing-civil-society-orgs-human-rights-eu>, și contribuția la Colocviul Comisiei privind drepturile fundamentale din 2018, se poate consulta la adresa: <https://fra.europa.eu/en/publication/2018/colloq-civil-society>.

⁷ Documentele și concluziile se pot consulta la adresa: https://ec.europa.eu/info/events/annual-colloquium-fundamental-rights_ro

⁸ COM(2018) 384 (programul „Justiție”).

⁹ COM (2018) 383 (programul „Drepturi și valori”).

De asemenea, Comisia a desfășurat consultări pentru punerea în aplicare a unei acțiuni pregătitoare solicitate de Parlamentul European cu privire la un **fond UE de sprijin financiar pentru litigiile referitoare la încălcarea democrației, a statului de drept și a drepturilor fundamentale**. Scopul este de a sensibiliza profesioniștii și practicienii din domeniul juridic cu privire la drepturile prevăzute de cartă și la modul în care se poate asigura punerea în aplicare a acestor drepturi la nivel național și european.

În plus, Comisia a inclus în propunerea sa legislativă privind fondurile UE în gestiune partajată pentru perioada de după 2020¹⁰ o **condiție care să favorizeze aplicarea efectivă a cartei**. Aceasta prevede mecanisme de raportare pentru a verifica dacă operațiunile care beneficiază de sprijin prin intermediul fondurilor UE sunt în conformitate cu cartă.

La 22 iunie 2018, Comisia a adoptat o recomandare¹¹ prin care încurajează statele membre să stabilească măsuri pentru a **îmbunătăți independența și eficacitatea organismelor de promovare a egalității**. Acest lucru este vital pentru funcționarea eficientă a acestor organisme. De asemenea, Comisia a continuat să monitorizeze legislația națională care afectează activitatea organizațiilor societății civile și a luat măsuri acolo unde a identificat o încălcare a dreptului UE¹².

2.1.2 Instituirea unei protecții a avertizorilor la nivelul UE

La 23 aprilie 2018, Comisia a propus standarde minime comune pentru a garanta un nivel ridicat de **protecție al avertizorilor** în întreaga UE¹³. Standardele minime comune vor avea un impact pozitiv clar pentru a garanta libertatea de exprimare a avertizorilor (articolul 11 din cartă). Protejarea avertizorilor împotriva represaliilor este esențială pentru garantarea libertății mass-mediei și al rolului de gardian al jurnalismului de investigație în societățile democratice.

Avertizorii vor putea raporta încălcări ale dreptului UE care intră sub incidența directivei, prin canale sigure și ușor de accesat, atât la nivel intern (în cadrul unei organizații), cât și la nivel extern (către o autoritate competentă). De asemenea, avertizorii vor putea să divulge informații atunci când canalele respective nu sunt disponibile sau când s-ar putea ca acestea să nu funcționeze corespunzător sau în cazul unui pericol iminent sau evident pentru interesul

¹⁰ COM(2018) 375.

¹¹ COM(2018) 951.

¹² A se vedea secțiunea 3.1.

¹³ COM(2018) 218. Parlamentul European și Consiliul au ajuns la un acord asupra acestei propuneri la 11 martie 2019.

public. În plus, aceste norme vor asigura că represaliile sunt interzise și pedepsite și că, în cazul în care avertizorii fac obiectul represaliilor, aceștia vor dispune de căi de atac eficiente.

2.1.3 *Promovarea drepturilor electorale*

Președintele Juncker a anunțat, în discursul său privind starea Uniunii din 2018¹⁴, **măsuri menite să îi ajute pe cetățenii UE să își exercite drepturile electorale în temeiul cartei într-un mod eficace, liber, echitabil și sigur**. Măsurile sunt urmarea recomandărilor emise în februarie 2018¹⁵, în care Comisia a evidențiat acțiuni practice pentru a îmbunătăți desfășurarea eficientă a alegerilor din 2019 pentru Parlamentul European. Cazurile recente au evidențiat riscurile campaniilor online de dezinformare în masă, a publicității politice netransparente, a utilizării abuzive a datelor cu caracter personal ale cetățenilor, a încălcărilor garanțiilor electorale convenționale, a atacurilor cibernetice și a altor eforturi de a interveni în alegeri și de a submina democrația în Europa. Măsurile prezentate de Comisia Europeană¹⁶ vizează sprijinirea acțiunilor comune ale tuturor actorilor implicați în procesul democratic, contribuind la:

- facilitarea demersurilor autorităților de a identifica cu promptitudine potențialele amenințări, de a face schimb de informații și de a asigura luarea unor măsuri de răspuns rapide și bine coordonate;
- asigurarea unei mai mari transparențe în publicitatea și campaniile politice ținute din mediul online, precum și a unor măsuri de securitate pentru a proteja rețelele și sistemele informatice de amenințările cibernetice;
- sprijinirea autorităților naționale și a partidelor politice europene și naționale în ceea ce privește aplicarea corectă a noilor obligații ale UE în materie de protecție a datelor¹⁷ în context electoral;
- favorizarea impunerii de sancțiuni financiare¹⁸ atunci când normele privind protecția datelor sunt încălcate cu scopul de a influența în mod deliberat rezultatul alegerilor europene.

¹⁴ https://ec.europa.eu/commission/priorities/state-union-speeches/state-union-2018_ro.

¹⁵ C(2018)900.

¹⁶ C(2018) 5949, COM(2018) 638, COM(2018) 636 și COM(2018) 630.

¹⁷ Noile norme ale UE privind protecția datelor se aplică din mai 2018. Acestea se aplică tuturor partidelor politice europene și naționale și altor actori din contextul electoral, cum ar fi brokerii de date și platformele de comunicare socială.

¹⁸ Sancțiunile ar reprezenta 5 % din bugetul anual al partidului politic european sau al fundației europene în cauză. Aplicarea sancțiunii va fi asigurată de Autoritatea pentru partidele politice europene și fundațiile politice europene.

În urma constatărilor **Grupului de experți la nivel înalt privind știrile false**¹⁹, Comisia a adoptat o **Comunicare privind dezinformarea**²⁰ la 26 aprilie 2018, invitând reprezentanții platformelor online, ai sectorului publicității și ai principalelor agenții de publicitate²¹ să conceapă un **cod de bune practici privind combaterea dezinformării**²², cu rol de autoreglementare. Printre angajamente se numără asigurarea transparenței publicității politice, închiderea conturilor false active, etichetarea mesajelor difuzate de „boți” și îmbunătățirea vizibilității conținutului verificat. Comisia și Înalțul Reprezentant au completat prezenta Comunicare prin stabilirea unui **plan de acțiune comun**²³ **pentru combaterea dezinformării**. Acesta include instrumente îmbunătățite de analiză și detectare a datelor, un sistem de alertă timpurie pentru schimbul de informații privind campaniile de dezinformare și coordonarea răspunsurilor, precum și monitorizarea punerii în aplicare a Codului de bune practici.

2.1.4 Promovarea unei societăți în care predomină toleranța, pluralismul și nediscriminarea

În 2018, datele publicate de Agenția pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene au arătat că rasismul și discriminarea continuă să crească²⁴. În acest context, **Grupul la nivel înalt pentru combaterea rasismului, a xenofobiei și a altor forme de intoleranță** a continuat să elaboreze răspunsuri la infracțiunile motivate de ură și la discursurile de incitare la ură în UE²⁵. Una dintre principalele acțiuni a fost elaborarea unei orientări privind aplicarea practică a Deciziei-cadru a UE privind combaterea rasismului și a xenofobiei²⁶, pentru a ajuta statele membre să facă față provocărilor cu care se confruntă în ceea ce privește punerea în practică a obligațiilor lor legale în beneficiul publicului²⁷.

¹⁹ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/final-report-high-level-expert-group-fake-news-and-online-disinformation>.

²⁰ COM(2018) 236.

²¹ Facebook, Google, Twitter și Mozilla, precum și asociațiile profesionale care reprezintă platformele online și sectorul publicității.

²² <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/code-practice-disinformation>.

²³ COM(2018)36.

²⁴ Rezultatele celui de al doilea val al sondajelor sale privind minoritățile și discriminarea (EU MIDIS II) se pot consulta la adresele: <https://fra.europa.eu/en/publication/2017/eumidis-ii-main-results>; <https://fra.europa.eu/en/publication/2017/second-european-union-minorities-and-discrimination-survey-eu-midis-ii-muslims>; <https://fra.europa.eu/en/publication/2018/eumidis-ii-being-black>. <https://fra.europa.eu/en/publication/2018/2nd-survey-discrimination-hate-crime-against-jews>.

²⁵ https://ec.europa.eu/newsroom/just/item-detail.cfm?&item_id=51025.

²⁶ JO L 328, 6.12.2008, p. 55.

²⁷ https://ec.europa.eu/newsroom/just/document.cfm?doc_id=55607.

De asemenea, Comisia a continuat să monitorizeze impactul **Codului de conduită privind combaterea discursurilor de incitare la ură din mediul online**²⁸. Rezultatele evaluărilor din 2018 arată rezultate concrete în ceea ce privește eliminarea discursurilor ilegale de incitare la ură²⁹. Companiile din domeniul IT elimină în medie peste 70% din conținutul care le-a fost notificat, în comparație cu 59% în 2017 și 28% în 2016. În 2018, alte patru companii, Instagram, Google +, Snapchat și Dailymotion, și-au anunțat participarea la codul de conduită.

Consiliul a adoptat o declarație³⁰ privind măsurile suplimentare de combatere a **antisemitismului**. Sondajul din 2018 privind antisemitismul al Agenției pentru Drepturi Fundamentale a UE³¹ arată că problemele persistă. 9 din 10 respondenți consideră că antisemitismul a crescut în țara lor în ultimii cinci ani anteriori sondajului. Mai mult de 8 din 10 consideră că acesta este o problemă gravă. Comisia a continuat să sprijine inițiativele de combatere a tuturor formelor de antisemitism în cadrul programului „Drepturi, egalitate și cetățenie”. Aceasta a găzduit cel de al 12-lea seminar la nivel înalt UE-Israel privind combaterea rasismului, a xenofobiei și a antisemitismului și a continuat acțiunile de sensibilizare a personalului propriu, prin programe de formare având ca temă memoria Holocaustului și antisemitismul. În noiembrie 2018, UE a devenit un partener internațional permanent al Alianței Internaționale pentru Memoria Holocaustului.

Comisia și-a intensificat cooperarea cu principalele părți interesate și cu societatea civilă pe tema combaterii **islamofobiei**. Imamii europeni s-au reunit la 28 martie 2018, iar la 3 decembrie 2018 a avut loc o conferință la nivel înalt privind combaterea intoleranței și a discriminării împotriva musulmanilor în UE³². În cadrul acestei conferințe, Agenția pentru Drepturi Fundamentale a UE a lansat o bază de date privind islamofobia³³.

În 2018, Comisia a adoptat raportul de evaluare la jumătatea perioadei³⁴ a cadrului UE din 2011 pentru strategiile naționale de integrare a **romilor** până în 2020. Acesta evidențiază progrese, în special în domeniul educației. Ca parte a semestrului european, Comisia a continuat să monitorizeze progresele înregistrate în ceea ce privește incluziunea romilor și a propus recomandări specifice fiecărei țări privind un învățământ general incluziv pentru copiii romi în patru țări (BG, HU, RO, SK). În propunerile sale din mai 2018 privind fondurile

²⁸ Mai multe informații se pot obține la adresa: https://ec.europa.eu/newsroom/just/item-detail.cfm?item_id=54300.

²⁹ https://ec.europa.eu/newsroom/just/item-detail.cfm?item_id=54300.

³⁰ <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-15213-2018-INIT/ro/pdf/>.

³¹ <https://fra.europa.eu/en/publication/2018/2nd-survey-discrimination-hate-crime-against-jews>.

³² https://ec.europa.eu/newsroom/just/document.cfm?doc_id=57312.

³³ <https://fra.europa.eu/en/databases/anti-muslim-hatred/>.

³⁴ COM(2018) 785 (perioada 2011-2017).

structurale pentru perioada 2021-2027³⁵, Comisia a propus o legătură puternică între prioritățile politice și cele de finanțare legate de incluziunea romilor. De asemenea, programul „Drepturi, egalitate și cetățenie” a finanțat proiecte de sprijinire a incluziunii romilor și de combatere a discriminării și a atitudinilor negative față de romi în întreaga Europă.

³⁵ COM(2018) 382 și COM(2018) 375.

2.2. Asigurarea respectării drepturilor fundamentale

Instituțiile, organele, oficiile și agențiile UE trebuie să respecte cartă în toate acțiunile lor. Cazurile de nerespectare pot fi aduse în fața Curții de Justiție a UE. În 2018, Comisia a continuat să integreze drepturile fundamentale în inițiativele sale legislative și de politică pentru a asigura respectarea cartei. Printre exemple se numără:

- Propunerea de regulament privind **prevenirea diseminării conținutului online cu caracter terorist**³⁶. Aceasta ar crea un cadru juridic armonizat care să asigure că serviciile de găzduire online nu sunt utilizate pentru partajarea conținutului cu caracter terorist. Aceasta clarifică responsabilitatea statelor membre și a furnizorilor de servicii de găzduire în ceea ce privește asigurarea siguranței serviciilor lor, precum și în detectarea și eliminarea conținutului cu caracter terorist. Comisia a analizat impactul propunerii asupra drepturilor prevăzute de cartă și a inclus garanții pentru a asigura respectarea acestor drepturi;
- **Directiva revizuită privind serviciile mass-media audiovizuale (DSMAV)**³⁷ consolidează combaterea conținutului ilegal și dăunător în toate serviciile audiovizuale, inclusiv pe platformele de comunicare socială. Platformele de partajare a materialelor video (de exemplu, YouTube) vor trebui să instituie măsuri de protejare a copiilor împotriva conținuturilor dăunătoare și de protejare a publicului larg de conținuturile de incitare la violență sau ură și de anumite conținuturi care constituie infracțiuni penale;
- măsuri propuse privind **inteligența artificială (IA)**³⁸. Dezvoltarea IA trebuie să respecte cartă („respectarea drepturilor fundamentale din faza de proiectare”). La 7 decembrie, Comisia a prezentat un plan coordonat cu statele membre care să asigure că IA este aplicată într-un mod care respectă drepturile fundamentale și normele etice. La 18 decembrie 2018, Grupul la nivel înalt al Comisiei privind inteligența artificială³⁹ a elaborat un proiect de orientări etice⁴⁰ care acoperă, de asemenea, impactul IA asupra drepturilor fundamentale;
- **instrumentele de finanțare în domeniile migrației, gestionării frontierelor și securității** pentru următorul cadru financiar multianual (CFM)⁴¹. Aceste propuneri evidențiază necesitatea de a utiliza fonduri în deplină conformitate cu drepturile și principiile cartei. Acțiunile puse în aplicare cu sprijinul fondurilor UE ar trebui să ia în considerare în special drepturile fundamentale ale copiilor, migranților, refugiaților și solicitanților de azil și

³⁶ COM(2018) 640 final.

³⁷ JO L 303, 28.11.2018, p. 69.

³⁸ COM(2018) 237.

³⁹ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/high-level-expert-group-artificial-intelligence>.

⁴⁰ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/draft-ethics-guidelines-trustworthy-ai>.

⁴¹ COM(2018) 471, COM(2018) 473 și COM(2018) 472.

să asigure respectarea deplină a dreptului la demnitate umană, dreptul la azil și drepturile persoanelor care au nevoie de protecție internațională și de protecție în caz de îndepărtare.

2.3 Controlul instituțiilor UE de către Curtea de Justiție

Cauza **Mykola Yanovych Azarov/Consiliul**⁴² se referea la un recurs împotriva înghețării fondurilor și a resurselor economice, având în vedere situația din Ucraina. Numele recurentului figura pe lista persoanelor, entităților și organismelor cărora li se aplică înghețarea fondurilor și a resurselor economice în baza unei decizii a unei autorități judiciare dintr-o țară din afara UE. Consiliul a avut obligația de a verifica dacă această decizie fusese adoptată cu respectarea deplină a dreptului la apărare și a dreptului la o protecție jurisdicțională efectivă. Curtea a constatat că nu reieșea din expunerea de motive dacă Consiliul s-a asigurat că autoritățile judiciare ucrainene au respectat dreptul la apărare al recurentului și dreptul la protecție jurisdicțională al acestuia. În consecință, Curtea a anulat măsurile contestate, în măsura în care acestea privesc recurentul.

⁴²

Cauza C-530/17.

3. Aplicarea cartei în statele membre și de către acestea

3.1 Evoluții în ceea ce privește drepturile fundamentale și statul de drept

Carta se adresează statelor membre numai în cazul în care acestea pun în aplicare dreptul UE, astfel cum se prevede la articolul 51. Prin urmare, se pot declanșa proceduri de constatare a neîndeplinirii obligațiilor în temeiul cartei numai atunci când se stabilește o legătură suficientă cu dreptul UE. Comisia primește numeroase plângeri în fiecare an cărora nu le poate da curs, deoarece situația nu intră în domeniul de aplicare al dreptului UE⁴³. Acest lucru poate duce la un sentiment de frustrare atunci când persoanele caută să își invoce drepturile.

În 2018, Comisia a luat măsuri în cazurile legate de cartă prezentate în cele ce urmează.

La 24 septembrie 2018, Comisia a trimis Polonia în fața Curții de Justiție a UE pentru încălcări ale principiului independenței sistemului judiciar prin noua lege privind Curtea Supremă. Comisia consideră că regimul de pensionare pentru judecători prevăzut în noua lege este incompatibil cu dreptul UE, deoarece subminează principiul independenței judiciare, inclusiv inamovibilitatea judecătorilor [articolul 19 alineatul (1) din Tratatul privind Uniunea Europeană, coroborat cu articolul 47 din cartă]. La 17 decembrie 2018, Curtea de Justiție a UE a emis o ordonanță definitivă cu privire la măsurile provizorii, solicitând încetarea aplicării regimului de pensionare prevăzut de legea Curții Supreme.

La 19 iulie 2018, Comisia a lansat o procedură de constatare a neîndeplinirii obligațiilor împotriva unei legi din Ungaria care incriminează asistența oferită de orice persoană, în numele organizațiilor naționale, internaționale și neguvernamentale, persoanelor care doresc să solicite azil sau un permis de ședere în Ungaria. În aceeași zi, Comisia a trimis Ungaria în fața Curții de Justiție a UE pentru neconformitatea legislației sale în materie de azil și returnare cu dreptul UE. Aceasta este urmarea unei proceduri de constatare a neîndeplinirii obligațiilor inițiată în 2015 și a schimburilor ulterioare⁴⁴.

La 8 noiembrie 2018, Comisia a lansat o procedură de constatare a neîndeplinirii obligațiilor împotriva Bulgariei privind punerea incorectă în aplicare a legislației UE în materie de azil. Preocupările se referă în special la cazarea și reprezentarea juridică a minorilor neînsoțiți, la

⁴³ În 2018, 45% din scrisorile din partea publicului au vizat chestiuni în care UE nu are nicio competență. A se vedea documentul de lucru al serviciilor Comisiei, pagina 4.

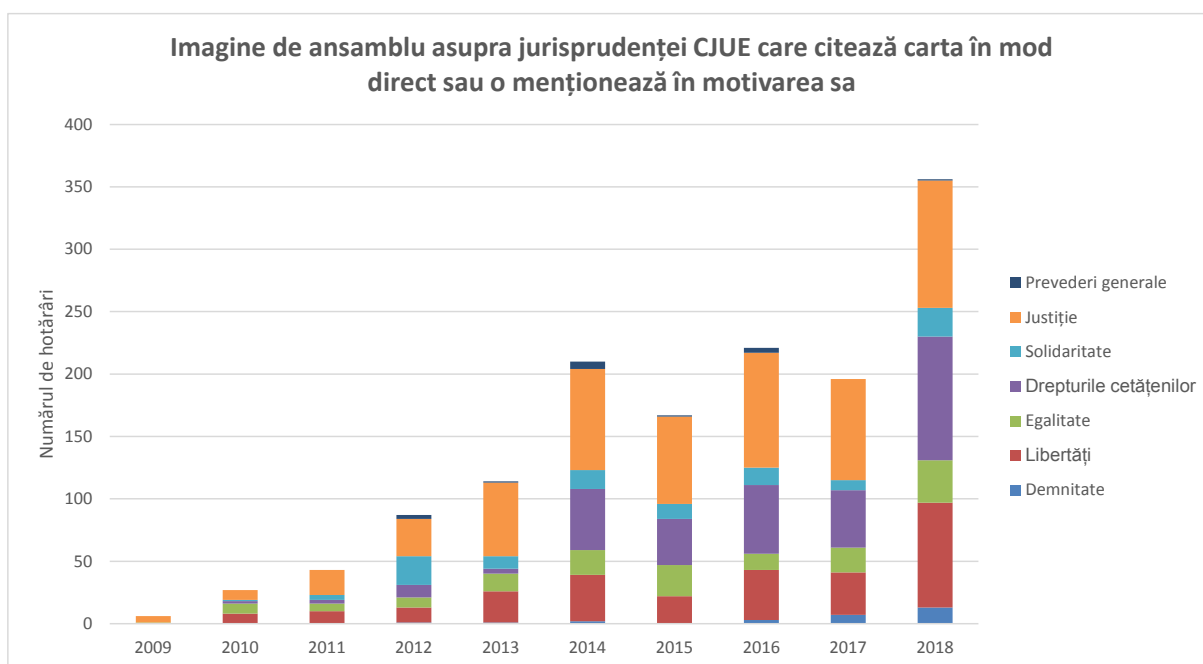
⁴⁴ http://europa.eu/rapid/press-release_IP-18-4522_en.htm.

identificarea și sprijinirea solicitanților de azil vulnerabili, la furnizarea de asistență juridică adecvată, la luarea în custodie publică a solicitanților de azil și la garanțiile aferente procedurii de luare în custodie publică⁴⁵.

Chiar și atunci când acționează în afara cadrului dreptului UE, statele membre trebuie să respecte valorile pe care se întemeiază UE. În mod specific, respectarea statului de drept este o condiție prealabilă obligatorie pentru protejarea drepturilor fundamentale. În 2018, Consiliul a organizat trei audieri cu privire la situația statului de drept în Polonia, în urma declanșării de către Comisie, în 2017, a articolului 7 alineatul (1) din Tratatul privind Uniunea Europeană. La 12 septembrie 2018, Parlamentul European a decis să inițieze o procedură în temeiul articolului 7 alineatul (1) împotriva Ungariei.

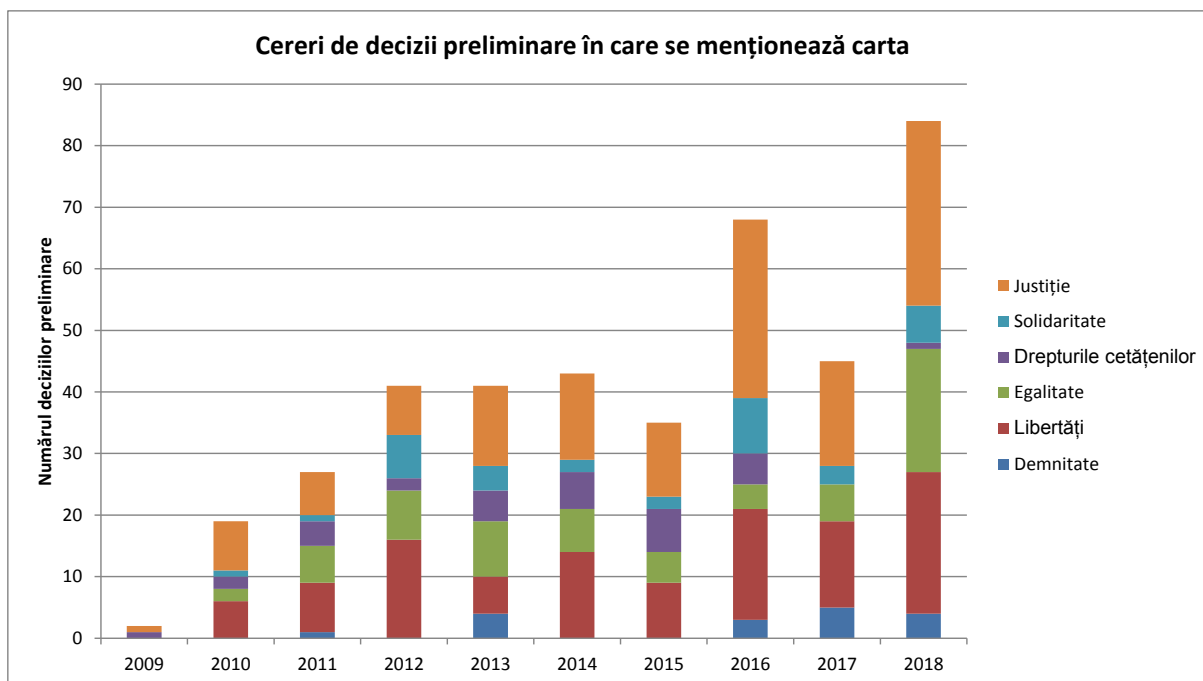
3.2 Orientările Curții de Justiție pentru statele membre

În 2018, Curtea de Justiție a UE (CJUE) a făcut trimitere la cartă în 356 de cauze (față de 27 în 2010).

Atunci când adresează întrebări CJUE (cereri de decizii preliminare), instanțele naționale fac trimitere din ce în ce mai des la cartă (84 de referiri în 2018, comparativ cu 19 în 2010).

⁴⁵ [http://europa.eu/rapid/press-release MEMO-18-6247 ro.htm](http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-18-6247_ro.htm).

În 2018, CJUE a făcut trimitere la cartă în mai multe cauze privind nediscriminarea. În două cauze în care organizațiile a căror etică se baza pe religie sau convingeri au tratat lucrătorii în mod diferit din cauza religiei⁴⁶, Curtea a clarificat pentru prima dată interpretarea articolului 4 alineatul (2) din Directiva 2000/78/CE⁴⁷, care prevede o excepție de la principiul nediscriminării pe motive de religie, în cazul în care angajatorul este o biserică sau o altă organizație a cărei etică este bazată pe religie sau convingeri. Curtea a făcut trimitere în mod explicit la articolele 10, 21 și 47 din cartă și a constatat că, deși Directiva 2000/78/CE protejează dreptul fundamental al lucrătorilor de a nu fi discriminați pe motive de religie, aceasta își propune, de asemenea, să țină seama de dreptul la autonomie al bisericilor și al organizațiilor a căror etică este bazată pe religie sau convingeri, în temeiul articolului 10 din cartă.

În cauza *Coman*⁴⁸, Curtea a confirmat că noțiunea „soț” din dispozițiile legislației UE privind libera circulație și ședere a cetățenilor Uniunii desemnează o persoană legată de o altă persoană prin căsătorie, este neutră din punctul de vedere al genului și este, prin urmare, susceptibilă să înglobeze soțul de același sex al unui cetățean al UE. Curtea a subliniat că drepturile garantate de articolul 7 din cartă au același sens și același domeniu de aplicare

⁴⁶ Cauzele C-414/16, Egenberger/Evangelisches Werk für Diakonie und Entwicklung eV și C-68/17, IR.

⁴⁷ Directiva 2000/78/CE a Consiliului din 27 noiembrie 2000 de creare a unui cadru general în favoarea egalității de tratament în ceea ce privește încadrarea în muncă și ocuparea forței de muncă, JO L 303, 2.12.2000, p. 16.

⁴⁸ Cauza C-673/16.

precum cele garantate de articolul 8 din Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale. Curtea a făcut trimitere la jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului care a concluzionat că relația unui cuplu de același sex intră în sfera noțiunilor de „viață privată” și de „viață de familie” la fel ca cea a unui cuplu heterosexual care se află în aceeași situație.

În două cauze privind aplicarea dreptului la o cale de atac eficientă în cazul normelor UE privind azilul și returnarea⁴⁹, CJUE a statuat că articolul 47 din cartă, coroborat cu articolul 18 și cu articolul 19 alineatul (2) din cartă, impune ca un solicitant de protecție internațională să poată să își exercite drepturile în mod efectiv în fața unei instanțe judecătorești.

3.3. Jurisprudența națională care face trimitere la cartă

Judecătorii naționali joacă un rol esențial în respectarea drepturilor fundamentale. Agenția pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene a constatat că instanțele naționale au continuat să facă trimitere la cartă în 2018, în special în următoarele domenii: azil și migrație, protecția datelor și cooperarea judiciară în materie penală⁵⁰.

Carta se aplică statelor membre numai atunci când acestea pun în aplicare dreptul UE (articolul 51 din Tratatul privind Uniunea Europeană). Cu toate acestea, judecătorii naționali nu fac trimitere la cartă doar în cauzele care intră în domeniul de aplicare al dreptului UE. În majoritatea hotărârilor judecătorești care fac trimitere la cartă, nu se pune problema dacă și de ce se aplică carta. Rareori, articolul 51 din cartă și domeniul său de aplicare sunt analizate de către judecători⁵¹.

Anul 2018 a confirmat tendințele anterioare în ceea ce privește trimiterile la articole specifice din cartă. Dreptul la o cale de atac eficientă și la un proces echitabil (articolul 47) a fost în continuare dispoziția din cartă la care s-a făcut cel mai frecvent referire. Judecătorii naționali au făcut trimitere, de asemenea, la dreptul la respectarea vieții private și de familie (articolul 7) și la dreptul la protecția datelor cu caracter personal (articolul 8)⁵². Cauzele prezentate mai jos sunt un exemplu în acest sens.

⁴⁹ Cauzele C-175/17, X/Belastingdiens-Toeslagen și C-180/17, X și Y/Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie.

⁵⁰ Raportul Agenției UE privind drepturile fundamentale pentru anul 2019 (FRA, Raportul privind drepturile fundamentale, 2019).

⁵¹ Ibidem.

⁵² Ibidem.

În **Finlanda**⁵³, Curtea Supremă Administrativă a remarcat că serviciile de imigrare nu pot solicita solicitanților de azil să furnizeze fotografii sau înregistrări video ale unor acte intime în sprijinul cererii lor de persecuție pe motive de orientare sexuală, deoarece acest lucru ar încălca dreptul la demnitate umană (articolul 1 din cartă) și dreptul la respectarea vieții private (articolul 7 din cartă).

În **Republica Cehă**⁵⁴, Curtea Supremă Administrativă a statuat că punctul 171 litera (a) din Legea privind reședința resortisanților străini, conform căruia refuzul de a acorda o viză nu poate fi contestat în fața unei instanțe, încalcă articolul 47 din cartă (dreptul la o cale de atac eficientă și la un proces echitabil).

În **Portugalia**⁵⁵, Curtea Constituțională a examinat articolul 7 alineatul (3) din Legea nr. 34/2004 privind accesul la justiție, care interzice acordarea de asistență judiciară entităților care își desfășoară activitatea în scopuri lucrative. Curtea Constituțională a declarat dispoziția neconstituțională și a subliniat faptul că dreptul la protecție jurisdicțională efectivă garantat de articolul 47 din cartă poate impune acordarea de asistență judiciară persoanelor juridice cu scop lucrativ.

4. Prim-plan: 10 ani de la intrarea în vigoare a cartei

În instituțiile UE s-a dezvoltat treptat o cultură a drepturilor fundamentale. Factorii de decizie politică sunt din ce în ce mai conștienți de importanța garantării faptului că inițiativele lor sunt conforme cu cartă⁵⁶. De la intrarea în vigoare a cartei, UE a adoptat o serie de inițiative care promovează și protejează în mod direct drepturile fundamentale ale cetățenilor stipulate în cartă⁵⁷. Trimiterile Curții de Justiție a Uniunii Europene la cartă au crescut din 2010.

⁵³ Finlanda, Curtea Administrativă Supremă, cauza 3891/4/17, 13 aprilie 2018.

⁵⁴ Republica Cehă, Curtea Administrativă Supremă, cauza 6 Azs 253/2016 - 49, 4 ianuarie 2018.

⁵⁵ Portugalia, Curtea Constituțională, cauza 242/2018, 8 mai 2018.

⁵⁶ A se vedea Orientările operaționale ale Comisiei din 2011 privind luarea în considerare a drepturilor fundamentale în cadrul evaluărilor de impact și pachetul „O mai bună legiferare” din 2015, care propune integrarea cartei în evaluarea impactului (instrumentul 28). A se vedea, de asemenea, Orientările Consiliului privind verificarea respectării drepturilor fundamentale, Doc. 5377/15 din 20 ianuarie 2015 și posibilitatea Comisiei pentru libertăți civile, justiție și afaceri interne (LIBE) a Parlamentului European de a prezenta un aviz privind orice dosar legislativ (Regulamentul de procedură al Parlamentului European — articolul 38 din Regulamentul de procedură).

⁵⁷ Prezentate în secțiunea 2.1. „Promovarea și protecția drepturilor fundamentale” din rapoartele anuale ale Comisiei privind aplicarea cartei, disponibile la adresa https://ec.europa.eu/info/aid-development-cooperation-fundamental-rights/your-rights-eu/eu-charter-fundamental-rights/application-charter/annual-reports-application-charter_ro.

Eforturile trebuie să continue în contextul unei agende politice solide a UE care să promoveze și să protejeze drepturile fundamentale.

De asemenea, instanțele naționale fac trimitere la cartă în deciziile lor și solicită tot mai frecvent CJUE să elaboreze orientări⁵⁸. Cu toate acestea, cartă nu este încă utilizată la întregul său potențial și este puțin cunoscută⁵⁹. Agenția pentru Drepturi Fundamentale a UE evidențiază lipsa unor politici naționale care să promoveze sensibilizarea cu privire la cartă și punerea în aplicare a acesteia⁶⁰. Sondajul Eurobarometru privind cunoștințele despre cartă⁶¹ arată că, deși situația s-a îmbunătățit ușor din 2012, doar 42% dintre respondenți au auzit de cartă și doar 12% știu cu adevărat ce este aceasta.

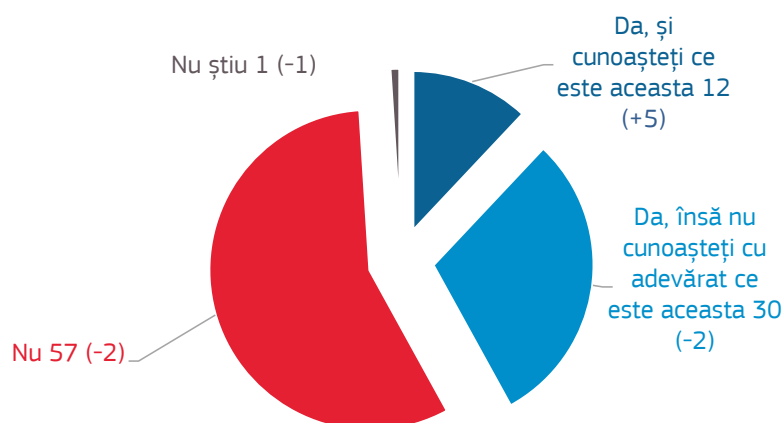
⁵⁸ A se vedea secțiunea 3.2 de mai sus. De asemenea, a se vedea Recomandările CJUE privind deciziile preliminare adresate instanțelor naționale, JO C 257, 20.7.2018. A se vedea Burgorgue-Larsen, L. (2017), „La Charte des droits fondamentaux saisie par juges en Europe”, Paris, Pedone. A se vedea Agenția pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene, „Challenges and opportunities for the implementation of the Charter of Fundamental rights” (Provocări și oportunități pentru punerea în aplicare a Cartei drepturilor fundamentale), septembrie 2018, se poate consulta la adresa: <https://fra.europa.eu/en/opinion/2018/charter-training>. De asemenea, a se vedea fișele naționale privind aplicarea cartei publicate de Agenția pentru Drepturi Fundamentale a UE în martie 2018, disponibile la adresa: <https://fra.europa.eu/en/charterpedia/fra-charter-resources>.

⁵⁹ „Challenges and opportunities for the implementation of the Charter of Fundamental rights” (Provocări și oportunități pentru punerea în aplicare a Cartei drepturilor fundamentale), septembrie 2018, se poate consulta la adresa: <https://fra.europa.eu/en/opinion/2018/charter-training>. De asemenea, a se vedea Raportul FRA privind drepturile fundamentale din 2019 referitor la utilizarea cartei în cadrul activității legislative naționale și fișele naționale elaborate de FRA privind aplicarea cartei, op. cit.

⁶⁰ A se vedea Raportul FRA privind drepturile fundamentale din 2019 referitor la lipsa politicilor naționale care vizează promovarea aplicării cartei.

⁶¹ Eurobarometrul special 487b.

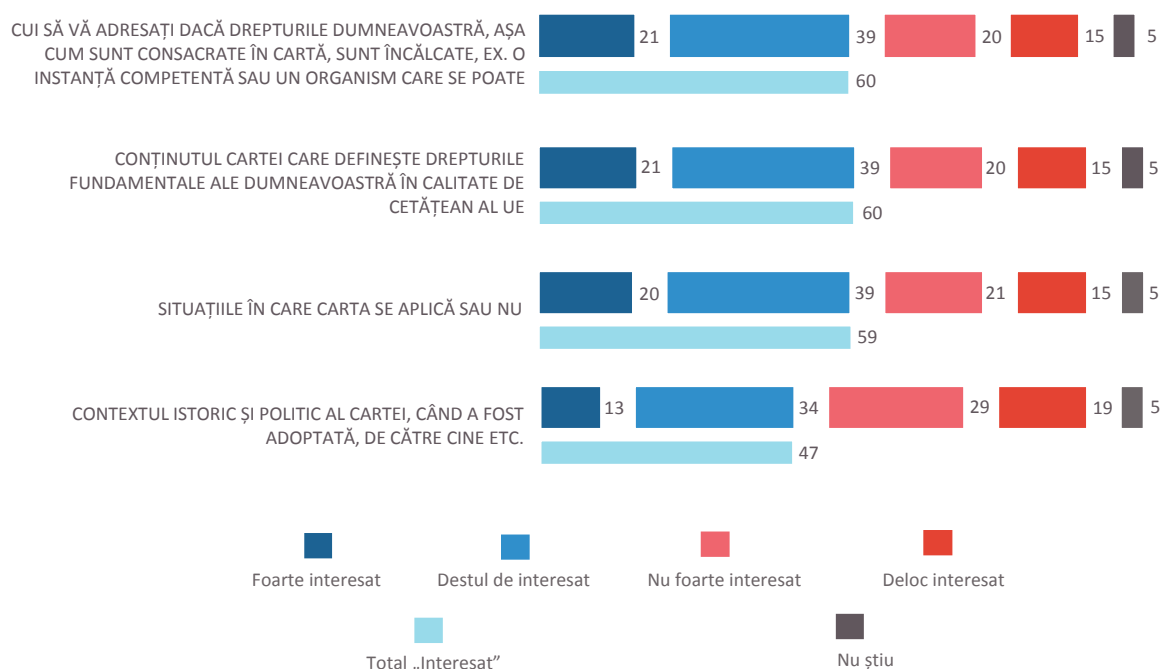
QB1 Ați auzit vreodată de Carta drepturilor fundamentale ale UE?
(% - UE)

(Martie 2019 - iunie 2012)

De asemenea, rezultatele arată că șase din zece respondenți ar dori să obțină mai multe informații cu privire la cartă și la cine să apeleze dacă le sunt încălcate drepturile.

QB6 Ați fi interesați sau nu să primiți mai multe informații despre următoarele aspecte ale cartei?
(% - UE)

Carta poate fi eficientă în viețile oamenilor doar dacă aceștia își cunosc drepturile, dacă știu cui să se adreseze atunci când le sunt încălcate drepturile și dacă instanțele naționale, legiuitorii și administrațiile le pun în aplicare drepturile.

Instrumentul interactiv privind drepturile fundamentale⁶² îi ajută pe cetățeni să identifice autoritatea națională competentă atunci când le sunt încălcate drepturile. În 2018 s-au efectuat 3 871 de căutări prin intermediul acestui instrument, iar acesta ar putea fi mai bine promovat pentru a crește gradul de utilizare.

Evenimentele având ca temă carta, organizate de președințiile UE în cooperare cu Comisia și cu Agenția pentru Drepturi Fundamentale a UE⁶³, au evidențiat cele mai bune practici ale autorităților naționale care contribuie la o mai bună cunoaștere a cartei și la dezvoltarea de instrumente⁶⁴ care să faciliteze integrarea aspectelor legate de cartă în activitatea factorilor de decizie. Un nou instrument prin care se poate verifica dacă o cauză specifică intră în domeniul de aplicare al cartei – CharterClick⁶⁵ – este disponibil pe portalul e-justiție începând din octombrie 2018. Instrumentul este completat de un tutorial cuprinzător privind carta⁶⁶.

Formarea privind carta este esențială pentru asigurarea eficacității acesteia. Prin Rețeaua Europeană de Formare Judiciară, Comisia a continuat să sprijine formarea judecătorilor și a procurorilor în 2018⁶⁷. Programul „Justiție” al Comisiei a sprijinit, de asemenea, proiecte de calitate pentru formarea practicienilor din domeniul dreptului cu privire la cartă⁶⁸.

Propunerea Comisiei pentru un nou Fond pentru justiție, drepturi și valori oferă posibilitatea de a finanța activități de sensibilizare a autorităților naționale, pe lângă judecători și

⁶² https://beta.e-justice.europa.eu/459/EN/fundamental_rights_interactive_tool.

⁶³ De exemplu, conferința din 2016 intitulată „Aplicarea în politicile naționale a Cartei drepturilor fundamentale a UE”, organizată de președinția neerlandeză a UE sau conferința din 2018, intitulată „«Existența națională» a Cartei drepturilor fundamentale a UE”, organizată de președinția austriacă a UE.

⁶⁴ A se vedea lista de verificare evidențiată de Agenția pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene în manualul său intitulat „Applying the Charter of Fundamental Rights of the European Union in law and policymaking at national level” (Aplicarea Cartei drepturilor fundamentale a Uniunii Europene în materie de drept și de elaborare a politicilor la nivel național), partea II, se poate consulta la adresa:

<https://fra.europa.eu/en/publication/2018/national-guidance-application-eu-charter>. A se vedea proiectul „Judging the Charter”, cofinanțat de Comisia Europeană, care oferă informații cu privire la cartă și un ghid unic pentru materialele educaționale, se pot obține informații la adresa: <https://charter.humanrights.at/>.

⁶⁵ https://beta.e-justice.europa.eu/charterclick_start_action.do?init=true&idTaxonomy=583&plang=ro.

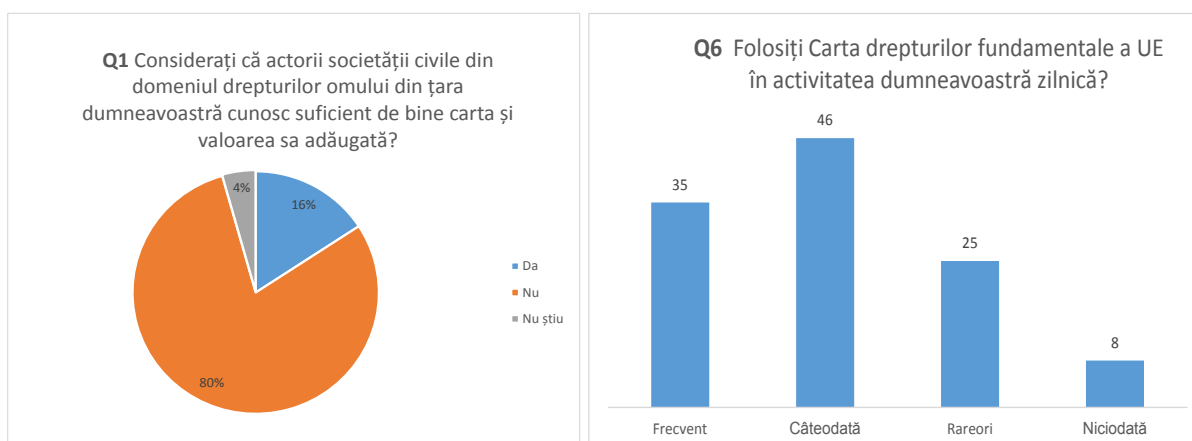
⁶⁶ https://beta.e-justice.europa.eu/584/RO/charter_tutorial?init=true.

⁶⁷ De exemplu, formarea EJTN-FRA referitoare la „Aplicabilitatea și efectele Cartei drepturilor fundamentale a UE în procedurile naționale” din 19-20 aprilie 2018, Viena și seminarele de formare organizate de EJTN în 2018-2019 pentru judecătorii și procurorii din statele membre ale UE pe tema cartei și a jurisprudenței CJUE.

⁶⁸ De exemplu, cursul de formare al EIPA „Protecția drepturilor fundamentale în contextul procedurilor penale din Uniunea Europeană: punerea în aplicare și relevanța Cartei drepturilor fundamentale a Uniunii Europene și a legislației UE”, care a avut loc la Barcelona în perioada 13-14 martie 2018, la Varșovia în perioada 26-27 iunie 2018 și la Luxemburg în perioada 2-3 octombrie 2018.

practicieni din domeniul juridic (de exemplu: ministere, poliție și parlamente naționale) cu privire la cartă.

În 2018, Agenția pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene a desfășurat o serie de activități privind sensibilizarea și formarea cu privire la cartă. Aceasta a emis principiile-cheie de comunicare a drepturilor prevăzute de cartă⁶⁹ și a actualizat și extins *Charterpedia* (un instrument de informare online cu acces, pe articole ale cartei, la jurisprudența europeană și națională relevantă, precum și la normele relevante de drept constituțional, european și internațional⁷⁰), completând informațiile disponibile pe portalul e-Justiție cu privire la cartă, la domeniul său de aplicare, la interpretare și la efectele acesteia. De asemenea, agenția a elaborat în octombrie 2018 un manual privind cartă pentru practicienii din domeniul dreptului și pentru factorii de decizie⁷¹, care servește ca bază pentru programele de formare oferite autorităților naționale⁷². Agenția, în colaborare cu instituțiile pentru drepturile omului, a elaborat materiale de formare care se adresează funcționarilor publici și organizațiilor societății civile. Programele de formare cu privire la cartă care se adresează organizațiilor societății civile sunt esențiale, având în vedere rolul pe care îl joacă aceste organizații în transpunerea în practică a cartei. Rezultatele unui sondaj realizat de agenție în 2018 în rândul organizațiilor societății civile care sunt membre ale platformei sale arată că există loc pentru o mai bună cunoaștere și utilizare a cartei.

⁶⁹ <https://fra.europa.eu/en/publication/2018/10-keys-effectively-communicating-human-rights>.

⁷⁰ <https://fra.europa.eu/ro/charterpedia>.

⁷¹ Manualul Agenției pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene intitulat „Applying the Charter of Fundamental Rights of the European Union in law and policymaking at national level” (Aplicarea Cartei drepturilor fundamentale a Uniunii Europene în materie de drept și de elaborare a politicilor la nivel național), op.cit.

⁷² Inclusiv în domeniul plăților din fondurile UE, pe baza orientărilor elaborate de Comisie în 2016, se pot consulta la adresa: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52016XC0723%2801%29>.

Sursă: Sondaj anonim privind utilizarea cartei, realizat de Agenția pentru Drepturi Fundamentale a UE în rândul organizațiilor înregistrate pe Platforma pentru drepturi fundamentale a FRA în august 2018

Numărul instituțiilor naționale pentru drepturile omului acreditate în temeiul principiilor de la Paris⁷³ a crescut semnificativ în UE din 2010 (o creștere de 53%, respectiv de la 15 la 23 de state membre ale UE). În rândul acestor instituții, s-a înregistrat o creștere cu 50% a numărului de instituții naționale pentru drepturile omului care beneficiază de acreditare de „nivel A” (în deplină conformitate cu principiile de la Paris), de la 10 la 16. În prezent, numai 5 state membre nu dispun de instituții naționale acreditate pentru drepturile omului. Rețeaua europeană a instituțiilor naționale pentru drepturile omului colaborează cu părțile interesate relevante pentru a oferi asistență în acest sens. Începând din 2010, instituțiile naționale pentru drepturile omului au devenit din ce în ce mai active în ceea ce privește monitorizarea și raportarea cu privire la punerea în aplicare a cartei la nivel național, sensibilizarea⁷⁴ și formarea⁷⁵ judecătorilor, a avocaților și a organizațiilor societății civile cu privire la cartă, consilierea⁷⁶ guvernelor și parlamentelor lor în privința cerințelor impuse de cartă și a litigiilor strategice⁷⁷ la nivel național și în fața Curții de Justiție a Uniunii Europene. Aceste instituții reprezintă o parte importantă a lanțului de asigurare a respectării legii.

Același lucru este valabil și pentru organismele de promovare a egalității, care au devenit treptat actori-cheie în infrastructura UE în materie de nediscriminare⁷⁸. Ca un prim punct de contact pentru victimele discriminării, acestea au dezvoltat o înțelegere aprofundată asupra modului în care discriminarea afectează persoanele din Europa și au colaborat într-un mod

⁷³ Standardele internaționale pentru evaluarea instituțiilor naționale pentru drepturile omului, se pot consulta la adresa: <https://nhri.ohchr.org/EN/AboutUs/Pages/ParisPrinciples.aspx>.

⁷⁴ De exemplu, ghidul instituției slovace pentru drepturile omului referitor la acțiunile de sensibilizare cu privire la drepturile omului, care dedică un capitol cartei și utilizării cartei de către instituția slovacă pentru drepturile omului a cartei, se poate consulta la adresa: http://www.snsip.sk/CCMS/files/Sprievodca_ludskopravnymi_temami_suvisiacimi_s_clenstvom_SR_v_EU.pdf.

⁷⁵ De exemplu, instituția croată pentru drepturile omului a fost un partener în cadrul proiectului „Judging the Charter”, op. cit.

⁷⁶ De exemplu, instituția portugheză pentru drepturile omului a recomandat adoptarea de către parlament a unui cod al bunei conduite administrative (în temeiul articolului 41 din cartă). Mai multe informații cu privire la această inițiativă se pot obține la adresa: <http://www.provedor-jus.pt/?idc=35&idi=15267>.

⁷⁷ De exemplu, instituția irlandeză pentru drepturile omului a invocat cartă ca temei pentru *amicus curiae* în cauzele naționale (de exemplu, P/Comisarul șef al Garda National Immigration Bureau & Ors), mai multe informații se pot obține la adresa: <https://www.ihrec.i.e./documents/p-v-chief-superintendent-of-the-garda-national-immigration-bureau-ors/>. De asemenea, aceasta a asigurat reprezentarea juridică în fața CJUE pentru candidații Garda care au contestat normele privind discriminarea pe criterii de vârstă, bazându-se pe dispozițiile cartei, mai multe informații se pot obține la adresa: <https://www.ihrec.i.e./eu-court-of-justice-issues-landmark-equality-law-ruling/>.

⁷⁸ A se vedea raportul din 2018 al rețelei europene de experți judiciari în domeniul egalității de șanse între femei și bărbați și în domeniul nediscriminării, se poate consulta la adresa: <https://www.equalitylaw.eu/downloads/4763-equality-bodies-making-a-difference-pdf-707-kb>.

mai strategic pentru o mai bună sensibilizare și punere în aplicare a legislației UE privind egalitatea de tratament⁷⁹. Majoritatea statelor membre nu s-au limitat la cerințele obligatorii din punct de vedere juridic ale UE și au acordat organismelor lor de promovare a egalității competența de a se ocupa, în anumite cazuri, de întreaga gamă de motive prevăzută la articolul 21 din cartă⁸⁰. Scopul recomandării Comisiei din 2018 privind standardele pentru organisme de promovare a egalității⁸¹ este de a oferi consiliere statelor membre cu privire la măsurile menite să sporească eficacitatea și independența organismelor de promovare a egalității.

5. Concluzie

Prezentul raport arată că pentru a transpune în practică drepturile fundamentale, cartă s-a dovedit a fi un instrument esențial. Cartă este încă un instrument relativ nou în comparație, de exemplu, cu Convenția europeană a drepturilor omului, care există de peste 65 de ani. Va fi nevoie de timp și de eforturi susținute, astfel încât cartă să fie folosită la întregul său potențial, în special la nivel local și național.

Societatea civilă și apărătorii drepturilor omului au un rol esențial în a transpune cartă în practică. Spre sfârșitul anului 2019, Comisia, președinția finlandeză a UE și Agenția pentru Drepturi Fundamentale a UE vor organiza o conferință pentru a marca 10 de ani de la intrarea în vigoare a cartei și a reflecta asupra modului în care, cu ajutorul societății civile și al apărătorilor drepturilor omului, aceasta poate deveni o parte semnificativă a vieții de zi cu zi. În acest fel, noua Comisie va dispune de informații și orientări de o importanță vitală.

⁷⁹ Directiva 2000/43/EC, Directivele 2010/41, 2006/54, 2004/113.

⁸⁰ http://www.equineteurope.org/IMG/pdf/updated_brochure-2.pdf. De asemenea, a se vedea Registrul european al organismelor de promovare a egalității, se poate consulta la adresa: <http://www.equineteurope.org/-Members-Directory->.

⁸¹ Op. cit.